

Posudek oponenta habilitační práce

Jméno uchazeče: JUDr. **Lucie Josková**, Ph.D., LL.M.

Název práce:

Rozhodování člena statutárního orgánu kapitálové společnosti

Specializace: obchodní právo

Oponent: prof. JUDr. **Josef Bejček**, CSc.

Pracoviště: Katedra obchodního práva, Právnická fakulta MU Brno

I.

Habilitační spis má podle názvu velmi široký záběr. Autorka svoje - hypoteticky velmi široké - téma v úvodu fakticky zužuje a konkretizuje na vybrané právní problémy a stanoví dvanáct konkrétních výzkumných otázek. Odpověď na ně má objasnit podmínky, za nichž je rozhodnutí člena statutárního orgánu kapitálové společnosti přijato v souladu s jeho povinností postupovat s péčí řádného hospodáře a nezakládá proto pro člena statutárního orgánu negativní důsledky, ani když se později ukáže jako neúspěšné. Práce tedy hledá odpověď na otázku, kdy je rozhodnutí člena statutárního orgánu možno právně kvalifikovat jako řádné.

Takto zvolené téma je nosné a průřezové. Jeho analýza předpokládá komplexní pohled a výbornou orientaci zejména v materii korporátního práva. Tu habilitantka přesvědčivě prokázala již dříve, a v soustředěné formě ji demonstrovala i v předloženém spisu. Zřejmá autorčina erudice a vynikající orientace v zahraniční odborné literatuře (zejména německé) kladly velké nároky na usměrnění úvah do stanoveného rámce a k řešení položených otázek. To se v zásadě podařilo.

Drobnou výhradu z hlediska formální kompaktnosti (nikoliv kvality) práce bych mohl vznést proti zařazení kapitoly II. E o obecných otázkách rozhodování a části VII. (Rozhodování a umělá inteligence), ale mám pro ně na druhé straně porozumění. V prvním případě si autorka (spíše sama pro sebe) ujasňuje pojmy a základní populárně naučná východiska teorie rozhodování a pojmu rozhodnutí, a to i za cenu zkratkovitosti, jisté povšečnosti a nepřesnosti; do vlastního právního rozboru a vůbec dalšího textu práce se však tyto poznatky a shrnutí vesměs nepromítají.¹ Ve druhém případě pohotově reaguje na aktuální intelektuální i ryze praktickou výzvu v podobě rozvoje umělé inteligence a pokouší se o vystižení základních problémů spojených s předmětem jejího odborného zájmu.² V obou případech jde spíše o jakési

¹ Výjimka je na s. 37 a násl., kde se popisuje nebezpečí zkreslení zpětným pohledem, resp. výsledkem. Bylo by zajímavé uvést, jak (a zda dostatečně) těmto rizikům čelí naše či zahraniční judikatura při soudním přezkumu rozhodnutí, resp. rozhodovacího postupu.

² Jsem však skeptičtější než autorka; její (ostatně nijak nedoloženou) víru, že „absence tzv. lidského prvku zpravidla nebude mít na kvalitu rozhodnutí vliv“ (s. 46) nesdílím (běda však, rovněž jen nedoloženě!), přinejmenším pokud jde o indeterministické rozhodování ekonomicko-právního charakteru.

Masarykova univerzita, Právnická fakulta

Veveří 158/70, 611 80 Brno, Česká republika

T: +420 549 49 1211, E: info@law.muni.cz, www.law.muni.cz

Bankovní spojení: KB Brno-město, ČÚ: 85636621/0100, IČ: 00216224, DIČ: CZ00216224

V odpovědi, prosím, uvádějte naše číslo jednací.

exkurzy a zajímavé bonusy k hlavnímu tématu práce, jejichž nadbytečnost samozřejmě neškodí, a které by ovšem mohly být zpracovány jako samostatné téma (zejména kap. VII.).

II.

Stanovené cíle předložený spis přesvědčivě splnil; autorka jím prokázala nejen vysokou úroveň všeobecné právnické a speciálně obchodněprávní kompetence a erudice, ale též ovládnutí techniky a metod odborné kritické právní analýzy i syntézy. Práce přináší řadu vlastních autorčiných poznatků, bystrých postřehů a důvtipných argumentů, které nejsou jen shrnutím dosavadního stavu poznání, ale posouvají je argumentačně dál.

Oceňuji zejména nadstandardní znalost zahraničních pramenů a akribickou práci s nimi. Nové poznatky a přesvědčivé hodnocení autorka shrnuje nejen v přehledných dílčích závěrech v průběhu rozsáhlého textu, ale i v hutném a obsažném celkovém závěru. Jen bych doporučil (pro účely další práce s textem práce pro monografické či jiné didaktické a publikační účely), aby závěry i závěr celkový byly zřetelněji strukturovány (a případně i graficky lépe odlišený) a aby přesně korespondovaly s obsahem a pořadím stanovených výzkumných otázek (s. 8).

Oceňuji samostatnost myšlení a formulaci disentních stanovisek i vůči nesporným autoritám, jako např. na s. 146, kde přesvědčivě brojí proti „alibistickému“ stanovisku, aby člen statutárního orgánu v případě právní nejistoty zvolil jakousi „právně nejjistější“ cestu a vyhnul se v maximální možné míře právním rizikům, a to i když jiná, méně pravděpodobná varianta, lépe odpovídá zájmu společnosti (proti názoru Fleischera). Vybízí k riziku „pokrytému“ standardem péče řádného hospodáře i v případě, že zvolená varianta je právně obhajitelná, tedy že existují pádné argumenty svědčící pro soulad méně pravděpodobné varianty s právem. Přitom platí, že čím více se zvolená varianta odchyluje od „právně nejjistější cesty“, tím závažnější musí být argumenty, které takový postup odůvodňují (s. 148).

III.

Práce má vysokou odbornou úroveň a promyšlenou strukturu; autorka v ní postupuje velmi metodicky. Problematiku přehledně člení a výborně systematizuje. Práce s prameny je příkladná.

Díky svému záběru a analytičnosti vyvolává pojednání řadu replik a podnětů, což je však přirozený atribut kvality nebanálního textu.³ Svoje obsahové poznámky a připomínky, které pokládám za zajímavé, uvádím v tom pořadí, v němž vznikaly při čtení textu, aniž jejich řazení

³ K replikám podněcují samozřejmě i texty nekvalitní a plně chyb a opomenutí. Moje připomínky jsou motivovány úplně opačně.

jakkoliv souvisí s jejich závažností.⁴ Mohou sloužit jako zpětná vazba při dalších autorčinných úvahách a při dalším použití textu.

Otázka, která takřikajíc „visí ve vzduchu“ a zůstala nezodpovězena, zní, zda a ev. jak se rozhodování statutárního orgánu (či člena statutárního orgánu) kapitálové společnosti liší od rozhodování statutárního orgánu společnosti osobní. Práce se tím sice plánovaně zabývá, nehodlala (pojednává totiž o rozhodování *člena* orgánu, nikoliv kolektivního *orgánu*), ale za poznámku či stručný komentář by to možná stálo.

Podobně by práci bývalo prospělo, kdyby se aspoň na několika stránkách věnovala odlišnostem tvorby rozhodnutí a odlišné dynamiky „řádného“ rozhodovacího procesu individuálního statutárního orgánu ve srovnání s orgánem kolektivním (s. 30 n). Zajímavé jsou totiž zejm. dopady do odpovědnosti členů kolektivních orgánů.⁵

Doporučil bych přesněji a důsledněji rozlišovat „rozhodování“ jakožto proces a „rozhodnutí“ jako jeho výsledek.⁶ Autorka si je tohoto rozdílu samozřejmě vědoma, ale občas tyto pojmy zamění.⁷ Přitom je zřejmé, že dobrý (řádný) rozhodovací proces nezaručuje dobrý výsledek a že naopak i nedodržení dobrého procesu nemusí dobrý výsledek vyloučit.

Na s. 47 se konstatuje, že „je třeba rozlišovat mezi dobrým (tzn. řádně přijatým) rozhodnutím a dobrým výsledkem rozhodnutí (správným, úspěšným rozhodnutím)“ a že prý takové rozlišení vyžaduje i rozhodovací věda. To je podle mě zbytečné pojmové rozmlžování (možná pod vlivem bisémantického německého *Entscheidung*?) mezi jasným *rozhodováním* (postupem) a *rozhodnutím* jakožto výsledkem rozhodování. „Rozhodnutí“ přece nemá žádný „výsledek“ (ač má jistě „důsledky“), neboť ono samo je výsledkem rozhodování, tedy procesu.

Ke Stavu výzkumu (s. 7, s. 28) dodávám, že naše rozhodovací teorie⁸ nezůstala řešenou problematikou ani v minulosti tak úplně nedotčena.⁹

⁴ Tak závažnou připomínku, která by mohla případně zpochybnit ambici této výborné práce (totiž sloužit jako podklad k habilitaci Lucie Joskové), nemám totiž ani jednu.

⁵ V německé literatuře se jimi obecně a již před lety zabýval např. Holger Fleischer.

⁶ Na rozdíl od němčiny (*die Entscheidung*) má čeština pro ony odlišné významy samostatné pojmy.

⁷ Na s. 7 se hledá odpověď na otázku, kdy je „rozhodnutí“ člena statutárního orgánu správné; na s. 8 se uvádí 12 výzkumných otázek, z nichž prvé dvě jsou metaprávní dekompozice oné „správnosti“ (rozhodování, nebo rozhodnutí?). Práce pojednává vesměs o rozhodování jakožto procesu, ne o rozhodnutí coby výsledku. Na s. 10 se komentuje rozhodnutí NS, že u zkoumání péče řádného hospodáře se má posuzovat jen rozhodovací proces, ne tedy rozhodnutí. Ve 3. části práce se píše o parametrech „rozhodnutí“ a dělí je na procesní, formální (přijímání) a na materiální, „vztahující se ke konečnému *rozhodnutí*“. Zkoumají se tedy parametry procesu (část 4.) i výsledku (část 5.)

⁸ Autorka používá u nás nezavedený termín „rozhodovací věda“ (s. 30 a jinde), asi podle německého *Entscheidungslehre*

⁹ Srov. např. Holý, J.: K problematice rozhodovacích metod v ekonomii. Studie Ústavu pro filosofii a sociologii ČSAV, č. 22, Praha 1980; Bejček, J.: Hospodářské právo a hospodářské rozhodování. AUBI, sv. 68, Univerzita J. E. Purkyně v Brně, 1987. Uvažovalo se tu (na úrovni tehdejší doby) rovněž o (semi)algoritmizaci rozhodovacích procesů. Rozlišovaly se tu také mj. metodicky přesněji pojmy „výběr“, „volba“ a „rozhodnutí“, které autorka zaměňuje (s. 40, 3. odst., i jinde).

MUNI LAW

Souhlasím s rozlišením „povinnosti péče“ jakožto standardu chování (který by se dal charakterizovat také jako pečlivost, starostlivost, svědomitost apod.), a na druhé straně „péče řádného hospodáře“ coby konkrétní povinnosti (s. 24). Je věcí formulace nebo metafory, zda „povinnost loajality *splyne* s povinností péče“ (s. 26), nebo zda loajalita do povinnosti péče *vplyne*, nebo zda se „*vytkne před závorku*,“ protože povinnost loajality jako by „prolínala“ jakoukoliv péčí a předurčovala ji.

Na s. 27 se píše, že „člen statutárního orgánu dluží obchodní společnosti řádný postup, nikoliv úspěch.“ S tím nelze nesouhlasit, ale mohl by se přesněji odlišit přezkum procesu *rozhodování* od přezkumu parametrů *rozhodnutí* jakožto výsledku (např. s. 184 a jinde). Ony ostatně i parametry péče řádného hospodáře nebo podnikatelského úsudky směřují na rozhodovací proces, a ne na výsledek; tzv. přezkum „rozhodnutí“ se stejně redukuje na správnost *procesu* jeho tvorby a přijetí.

Na s. 70 se uvádí, že „právní úprava vyžaduje, aby byl o rozhodování statutárního orgánu vyhotoven zápis. To platí bez ohledu na to, zda se jedná o orgán kolektivní či individuální. Z toho je možné dovodit, že rozhodovací proces má být rekonstruovatelný.“ Jak je to s verifikovatelností zápisu? Není u rozhodnutí individuálního statutárního orgánu takový zápis náchylnější k pseudorekonstrukci nebo dodatečnému účelovému vytvoření více než u kolektivního orgánu, kde samotná kolektivnost je brzdou takové možnosti?

Přesvědčivé rozbory *shareholder primacy*, *stakeholder value* a *enlightened shareholder value* (na s. 74 n) neústí ve stanovisko či prakticky použitelné východisko pro sledování zájmů *společnosti* podle standardu péče řádného hospodáře. Lze se k tomu vyjádřit i u obhajoby.

Na s. 103 se brojí proti iracionálnímu rozhodnutí a odlišuje se od rozhodnutí nerozumného (iracionální má být jen rozhodnutí „šílené“ – s. 100, což je spíše emotivní „nálepka“ nežli použitelný hodnotící test). Není jasné, jestli se i intuitivní rozhodnutí nemá pokládat alespoň za nerozumné, neboť se k němu nedospělo rozumovou argumentací, ale „pouhou“ intuicí. Na druhé straně lze intuici chápat i jako jakýsi „nevědomý a či podvědomý zkratkovitý kondenzát rozumu.“

Vysoce hodnotím kasuistiku a typologii negativního vymezení zájmu společnosti (s. 98 n.), inspirovanou německou doktrínou.

Na s. 106 se autorka vyhnula odpovědi na principiálně zásadní otázku, zda je v souladu s péčí řádného hospodáře poskytnutí sociálního plnění, k němuž člena orgánu nezavazuje ani zákon, ani zakladatelské právní jednání, ale jen vlastní morálka. Přivítal bych podrobnější argumentaci pro a proti, resp. aspoň náznak odpovědi na onu řečnickou otázku.

Za nekonzistentní (snad jen kvůli vyjádření?) pokládám konstatování na str. 103 (že podstupování extrémního rizika je nepřijatelné dokonce v případě, že jde o *jedinou* možnost, jak zajistit existenci společnosti) ve srovnání s dílčím závěrem na str. 113, že zájem na zachování existence společnosti je „bazálním zájmem společnosti.“ Podle závěru na s. 103 by mělo platit, že i když představuje podstupování extrémního rizika opravdu *jedinou* možnost záchrany, nelze jí

využít – i přes jistotu *zániku* korporace. To mi nedává smysl, neboť zánik asi nebude představovat ten nejlepší zájem korporace. Přiklonil bych se proto k opačnému názoru Hoptovu.

Kvituji přesvědčivé zdůvodnění nepřípustnosti tzv. efektivního porušení práva (jednoznačný závěr na s. 121 a citace německého zákonodárce na s. 139, že pro nezákonné chování nemůže existovat žádný bezpečný přístav), na rozdíl od možnosti účelně a v zájmu korporace a se zakalkulováním odpovědnostních důsledků porušit smluvní závazek.¹⁰

V úvahách o vymezení povinnosti legality se (s. 121) konstatuje, že v českém právním řádu chybí přitom explicitní povinnost člena statutárního orgánu zajistit plnění zákonných povinností uložených společnosti. Nezdá se, že by to působilo praktické potíže, podobně jako v Německu, kde ostatně explicitní úpravu *Legalitätspflicht* rovněž nemají, a přitom se absolutní povinnost legality doktrinálně a judikatorně prosazuje. Kromě všeobecně uváděných argumentů snad stojí za úvahu i konkretizace kogentního příkazu poctivého jednání podle § 6 OZ a zákazu zneužití práva podle § 8 OZ. Poctivost nelze skloubit s protiprávností ve smyslu protizákonnosti. Argumentovat zákonně „zaručeným“ ohledem na zájem korporace jakožto důvodem pro porušení jiného zákona, může být formou zneužití zákona.

Autorka postřehla problém, že pojem „povinnost postupovat s péčí řádného hospodáře“ je velmi neurčitý a že interpretace je primárně přenechána adresátovi právní normy, tedy také členovi statutárního orgánu. To ztěžují kombinace několika neurčitých právních pojmů, což riziko jejich chybného výkladu dále zvyšuje. Tendence ukládat povinnosti vymezené neurčitými právními pojmy v obchodním právu roste. To je ale na druhé straně nezbytnost a východisko či obrana proti alternativě neustálé a stále kasuističtější a proměnlivější regulaci.

Jako příklad „čtení z kávové sedliny“ se uvádí regulace výjimky ze zákazu kartelů. V tomto případě se však jen přesunul výklad z úřadů (ÚOHS, Evropské komise) na soutěžitele; pojmy zůstaly úplně totožné, tedy stejně neurčité jako dříve, kdy se udělovaly individuální výjimky. Je však pravda, že nejistota adresátů se tímto přesunem zvýšila, čemuž se čelí a čelilo blokovými výjimkami a sadou nástrojů *soft law*.

Skepsi autorky k funkčnosti pravidla podnikatelského úsudku (BJR) - založené na tom, že „podnikatelské rozhodování“ ve smyslu § 51 ZOK je vlastně neurčitý pojem a že tedy podnikatel při rozhodování neví, zda jeho jednání je pod něj podřaditelné (s. 183) - se dá čelit pragmaticky širokým pojetím onoho „rozhodování podnikatele v roli podnikatele“, tedy extenzivním výkladem (pokud by se jednalo o jakékoliv rizikové rozhodnutí spojené s výkonem podnikatelské činnosti, tedy o ono široké pojetí). Navíc důkazní břemeno o splnění standardu péče řádného hospodáře má člen orgánu, a ten přece může (preventivně a od začátku)

¹⁰ Na s. 167 se píše, že povinnost legality na smlouvy nedopadá a že člen statutárního orgánu proto nemá povinnost zajistit dodržování smluvních závazků, byť by zájmu společnosti lépe vyhovovalo, kdyby smlouva byla porušena; „ve vztahu k smluvním povinnostem má přednost zájem společnosti.“ Z hlediska terminologického však nejde ani tak o povinnost legality (v úzkém smyslu zákonnosti), jako spíš „jen“ o věrnost vlastnímu danému slibu, a nikoliv právnímu příkazu či zákazu.

dokumentovat řádný proces a pro jistotu se v případě pochybností chovat „podnikatelsky“ obezřetněji.

Pro tvrzení na s. 184, že přezkum dostatečné informovanosti a kontrola respektu k zájmu společnosti *nevyhnutelně* vede k posuzování *obsahové* stránky rozhodnutí, nikoliv *procesu*, který k jeho přijetí vedl, by bylo vhodné uvést argumentaci, která by opravňovala extenzi nad vymezení § 51/1 ZOK, který se váže na proces rozhodování, a ne na rozhodnutí coby výsledek.

Kapitola o využitelnosti umělé inteligence v rozhodování člena statutárního orgánu je inovativním a inspirativním nakročením do velkého neznáma. Otázky tam vznášené nás v budoucnu jistě dostihnou v konkrétnější podobě, nežli je ta, zda je možné statutární orgán nahradit umělou inteligencí (když je dnes výkon funkce ze zákona osobní). Není jasné, jak by se takový kvazizástupce či orgán (bez atributu vlastní vůle) konstituoval, jak by se zajistila jeho identita nezměnitelná analogicky s člověkem apod. Tzv. AI má dnes charakter jazykových modelů a je aspoň pro mě dnes obtížně představitelné přisoudit jí schopnost strukturovaného a kvalifikovaného rozhodování v oboru neurčitých pojmů, bez nichž se právo neobejde.

Deterministická softwarová algoritmická logika by mohla snížit možnost dezinterpretace v určitých jasně vymezených oblastech, kam ale komplexní rozhodování člena statutárního orgánu asi patřit nebude. Nejasnost a „vrozená“ rozmlženost přirozeného jazyka umožňující jeho kontextové vnímání a interpretaci, nemusí být nedostatkem, ale záměrem. V řadě situací by zákonodárce bez neurčitých pojmů nemohl vůbec regulovat vztahy regulaci vyžadující, ale neurčité pojmy mu to umožňují s příslušným výkladovým prostorem při aplikaci práva.

Domnívám se, že tato oblast je ve srovnání s úžeji vymezenými otázkami probíranými výše spíše jen hrubým náčrtem a exkurzem; a ani to jinak být nemohlo. Oceňuji autorčinu odvahu a elán do této oblasti se vůbec pustit.

Pokud jde o podporu AI při rozhodování (s. 198), principálně je to jistě možné. Je otázka, zda bude v budoucnu patřit do požadavku řádné péče (včetně zajištění informovanosti) pokus "konzultovat" AI. Půjde možná jen o *pars pro toto* využití expertního stanovisko, tedy moderní aplikační příležitost vnější expertízy, ale to by musela být opravdu analytická *expertíza*, a ne pouze *slova* generovaná z jazykového modelu.

Úvahy na str. 203 o případné *povinnosti* použít AI s rizikem, že nevyužití bude porušením péče řádného hospodáře jsou dnes asi velmi hypotetické a myslím že i předčasně a příliš kategorické. Na s. 205 se nastoluje vize, že snad lze vyspělé algoritmy nezátížené zkreslením či šumem naprogramovat tak, „aby nesledovaly jiné zájmy než zájmy společnosti“. To pokládám za deterministickou *science fiction* (a též za zlý sen programátora i klienta). To by totiž ty „zájmy společnosti“ musely být dost přímočaré, jednoduché, "jednostrunné"; to je s ohledem na pletivo jiných společenských zájmů sotva představitelné a doslova „vypočitatelné“. Tak sofistikovaný program (determinovaný vlastně cílem a účelem) si v oblasti práva neumím (a přiznám se, že ani nechci) jako počítačový laik představit.¹¹ Odkazuji na autorčiny úvahy a

¹¹ Srov. v této souvislosti autorčinu kritiku neurčitých pojmů. Jak by se asi jejich výklad algoritmizoval, přizpůsoboval a kontextualizoval obdobně judikatorní „modelaci“?

analýzy týkající se „zájmu společnosti“; tento pojem bychom vlastně měli raději přenechat „algoritmu“, když si s ním přitom sami nevíme tak úplně rady; kdo a jak by tento zájem „naprogramoval“?

IV.

Práce zaujme velmi pěknou a korektní češtinou a odbornou stylistikou, navíc bez překlepů, jakož i vzornou formální úpravou. O to více na sebe proto upozorní některé ojedinělé estetické „kazy“ typu poměrně častého užívání trpných vazeb a nehezky vazby jako „výkon uvážení“ či „vykonat uvážení“, v nichž ten znešvařující „výkon“ navíc nemá významový obsah. Jiné než „vykonané“ uvážení je sotva relevantní (snad „zamýšlené“?).

Podobně autorčině nastavenému věcnému stylu přesvědčivé argumentace nesvědčí alibistický *oxymorón* „*zdá se, že rozhodně neplatí*“ (jakoby ve stylu „asi určitě“, s. 89).

Tyto marginální postřehy k formálním otázkám uvádím jen kvůli možnému zlepšení v doporučováním příštím publikačním využití textu.

V.

ZÁVĚRY

1. Habilitační práci pokládám za velmi kvalitní výsledek dlouhodobé systematické práce a za přesvědčivý další doklad autorčiny hluboké erudice a skvělé orientace v korporátním obchodním právu.
2. Práce **obsahuje** původní výsledky a originální zpracování ucelené části problematiky zvolené specializace, a to na úrovni, která odpovídá publikačnímu standardu této specializace
3. 2. Habilitační práci **doporučuji** k obhajobě,

VI.

Otázky k obhajobě

- Kromě podnětů uvedených výše by bylo zajímavé rozebrat důvody ojedinělého nebo žádného uplatňování odpovědnosti členů statutárních orgánů za škodu způsobenou jejich rozhodnutím (srov. s. 44, *underenforcement*).
- Na s. 60-64 se pojednává o intuici v rozhodování člena statutárního orgánu a o neúplné informovanosti. Stav úplné a dokonalé informovanosti je spíše teoretickou fikcí a jde spíše o představu a subjektivní dojem takové informovanosti. Dají se nějak vymezit hranice nebo kritéria pro „dostatečnost“ (šíře, detailnosti a hloubky) informací potřebných pro rozhodování (či aspoň judikatorně nastavit nějaké testy)? Lze se odvolávat jakožto člen statutárního orgánu v běžné situaci nedokonalé

informovanosti na léty vycvičenou zkušenost (intuici)? Obstála by taková argumentace v testu standardu péče řádného hospodáře nebo řádného podnikatelského úsudku?¹²

- Problematika tzv. udržitelnosti jakožto hlediska „veřejného zájmu“ (s. 88 n.) je velmi kontroverzní. Jde o velmi široký pojem, jenž téměř nemá hranice. Je neuchopitelně rozmlžžený a dokáže do sebe oportunisticky vtahovat (nebo naopak ze sebe vylučovat) téměř vše, co se zrovna hodí, nebo naopak nehodí. Zdaleka se netýká jen otázek životního prostředí, jehož ochrana má vcelku uchopitelná hlediska a kritéria, ale má mnohem širší záběr, který v některých pojetích neskrývá přímo sociálně inženýrské ambice. Podobné je hledisko tzv. *corporate social responsibility (CSR)*, ale i *environmental sustainable governance (ESG)*. Stálo by za úvahu, zda tyto rozmlžené standardy jsou subsumovatelné pod stávající hlediska korporátního práva, nebo zda lze očekávat změnu právní úpravy, a/nebo plíživou indoktrinaci prostřednictvím judikatury. Existují ve světě náznaky některého z těchto pohybů? Na s. 96 se píše, že prosazení udržitelnosti v rozporu se zájmem společnosti znamená rozpor se standardem péče řádného hospodáře. Zmizí tento rozpor až případnou veřejnoprávní regulací nějakého vnějšího standardu udržitelnosti, jehož (ne)dodržení nebude mít statutární orgán na výběr?

V Brně, dne 18. ledna 2024

¹² Srov. zažitou manažerskou moudrost, že suboptimální rychlé rozhodnutí může být lepší než optimální rozhodnutí pozdní... Viz též text na s. 66 a možnou konkurenci mezi alibismem statutárního orgánu při plnění exoneračních požadavků péče řádného hospodáře (tedy jistotou, čili prospěchem člena orgánu), a na druhé straně (možná proto zmařeným) prospěchem korporace.